

– Acesta este ordinul!

– Am nevoie de bani ca să trăiesc, să-mi hrănesc copiii!
Sunt banii mei.

N-a primit niciun răspuns.

Cu acest gen de dialog de surzi va mai avea ocazia să se confrunte. Fără a primi vreodată o explicație. În stradă, picioarele îi tremură, ea înaintează încet, se întreabă ce va face. Scormonește prin geantă și prin buzunare și adună ceva mărunțiș, câteva bancnote, adică mai nimic. Iat-o deci făcând parte dintr-o categorie pe care vor de acum înainte s-o înfometeze. Simțind un spasm de refuz, revoltă, disperare, toate invadându-i ființa în același timp, Olga traversează atunci strada – și, cu banii adunați din buzunare, intră într-o patiserie și cumpără un ecler cu ciocolată, pe urmă încă unul și încă unul. Le înfulecă furioasă, cu lăcomie, ca și cum ar vrea să sfideze situația în care să află și să înfrunte fatalitatea. Rămâne așezată la o masă privind la trecătorii indiferenți. O cuprinde o tristețe infinită. Pleacă după aceea mai departe. Trecând prin fața Palatului Cantacuzino, își amintește de serile fastuoase petrecute în această clădire împodobită din abundență cu balcoane și statui, cu scara ei de onoare străjuită de doi lei așezați, deasupra căreia se află o marchiză în formă de petală transparentă, în stilul *Belle Epoque*. Cel care fusese supranumit „Nababul” construisese acest somptuos ansamblu în piatră pentru a-și etala reușita. Tristețea capitalei străbătute de camioane și de tancuri sovietice nu se potrivea deloc cu acest monument de o opulență agresivă și de acum decăzută.

În prima lor perioadă de dificultăți, bunica ei, Sevastia, își păstrase demnitatea, în ciuda tuturor suferințelor. Rămasă văduvă, soția lui Petre asumase răspunderea gospodăririi întregii averi. Îndurase o nouă lovitură prin moartea în 1916, pe frontul rusesc, a fiului ei, Petre junior. Atunci nora ei, Marie-Jeanne, mama Olgăi, se recăsătorise cu un cumnat și plecase, lăsând-o în grija Sevastiei și pe mica orfană. Olga n-a suferit la moartea tatălui ei pe care nu apucase să-l cunoască, nici la plecarea

mamei. Imensa tandrețe cu care o ocrotise Sevastia îi asigurase o fericire care o apăra de durerea acestei duble absențe.

Și încă un eveniment a survenit în acea perioadă în familie, consecință a destrămării unui regat, încă o dată prins ca într-o menghină între mai multe puteri vecine. Protagonistul a fost de data aceasta Alexandru, soțul Elisabetei, fiica Sevastiei. Colonel în armata română, el comanda o divizie în Valahia. Refuzând să lupte de partea rușilor, atât de detestați, a trecut împreună cu regimentul său de partea germană. Judecat pentru înaltă trădare și condamnat în contumacie la moarte, el a trebuit să fugă în Germania. Elisabeta a refuzat să divorțeze, cum îi cereau autoritățile militare, și a plecat după soțul ei împreună cu cei trei copii.

Îndurând aceste triste evenimente, rămasă singură de atunci în conacul cel mare de la Țibănești, Sevastia s-a consacrat în întregime educației nepoatei ei, Olga, asigurându-i o pregătire școlară completă, deprinderea regulilor morale, a bunei cuviințe, limbile germană și franceză, literaturile europene, o cultură generală care mai târziu avea să-i asigure fetei un discernământ solid în înfruntarea dificultăților și capcanelor vieții.

Când Olga a împlinit doisprezece ani, bunica ei a hotărât să o introducă într-un climat european, pentru ca, mișcându-se în el, să-și fortifice personalitatea și să-și sporească inteligența. În 1928, Sevastia a plecat cu ea în Germania. Au traversat Polonia. Olga își amintea de pensiunea Zierhout de la München, unde au locuit atunci. Se terminase cu viața îmbelșugată de la conac, toată lumea mânca aceeași mâncare, sărăcicioasă, la masa gazdelor. Era criză de pâine. Olga își amintea că i se puneau în față o farfurie uriașă pe care se aflau răătăciți câțiva cartofi. Era vecină cu niște refugiați, mai ales baltici alungați din țara lor. Alături de Sevastia, ea a descoperit suferințele provocate de război, rod al poftelor teritoriale ale unor imperii.

Au locuit la München până când Olga și-a terminat școala primară și s-a familiarizat cu limba germană. Apoi bunică-sa a dus-o la Salem, pe malul lacului Constanța, unde o veche

mânăstire cisterciană fusese transformată în instituție de învățământ de către Max de Baden, ultimul cancelar al Imperiului German. Principele a vrut să facă acolo un liceu privat de elită, o instituție guvernată de principii pedagogice și morale solide. Vor fi pentru fetiță șase ani frumoși, în care, amestecată printre tineri veniți din numeroase țări, își îmbogățește cultura învățând-o pe a altora, descoperă filosofia, își perfecționează gândirea. Bunica Sevastia s-a instalat atunci la Überlingen, oraș din Baden-Württemberg, pe malul lacului Constanța, și în fiecare weekend se ducea s-o vadă pe fetița aflată în pensiune și să facă împreună cu ea plimbări prin oraș, pe malul lacului până la Turnul Saint-Gall, la grădina cu plante aromatice și în parcul castelului Rauenstein.

Când se gândește la acele zile fericite, Olga își dă seama de incredibila șansă pe care a avut-o de a beneficia de o educație privilegiată, acum când străbate fără niciun ban și fără siguranța zilei de mâine un București cenușiu și decăzut. Știe că va avea nevoie de putere, de distanțare și de mult umor pentru a depăși o ruptură atât de brutală între zilele fericite și cele care se anunță!

Într-o zi este tentată să meargă pe Calea Dorobanților ca să revadă casa roz a bunicului Petre, în care s-a născut. Își alungă imediat gândul, de teamă să nu-i slăbească rezistența adăugând oboselii ei un plus de melancolie. Trebuie să evite aceste memorări ale anilor fericiți, nu trebuie să le invoce. Dar nu-i ușor: în momente dureroase cedează tentației de a se refugia în cuibul cald al tinereții ei.

Veștile care vin sunt pe zi ce trece mai rele, comuniștii și-au impus propria lege în întreaga țară, sovieticii au rupt Moldova în două și au deportat două sute cincizeci de mii de persoane în lagăre de concentrare și în Kazahstan. O foamete cumplită face zeci de mii de victime.

Prim-ministrul Petru Groza a semnat decretul care hotărăște confiscarea averilor celor vinovați de „crimă de război și colaborare și a celor care au plecat cu armatele germane”. Cine

este criminal de război? Nicky, care și-a făcut serviciul în cadrul armatei române alături de nemți împotriva rușilor, se încadrează fără nicio iluzie în această categorie. Văzându-și familia depesată treptat-treptat de toate bunurile, încă dinainte de emiterea acestui decret, el repetă seara, până să adoarmă: „Dacă aș fi știut, aș fi depus bani în Elveția!” „Asta e, nu ai depus! Și dacă ai fi depus, te vezi tu plecând în exil?” „Nu”.

Se vorbește din ce în ce mai mult de epurări, excluderi, arestări, deportări, ziarele îi stigmatizează pe speculanți și pe sabotori. În sate se înfiripă o rezistență împotriva „cotelor obligatorii” împovărătoare. Grupuri de oameni încearcă să se organizeze pe ascuns, preoții și studenții susțin aceste mișcări.

4

În vizită la două prietene, Antonia și Lavinia, care locuiesc în apropiere și se luptă cu aceleași greutateți, Olga hotărăște împreună cu ele să deschidă o prăvălie în care să vândă ce le-a mai rămas, obiecte, bijuterii, haine. Și desigur, au de gând să le primească pe prietenele lor bucureștence aflate în aceeași situație și obligate, la rândul lor, să vândă tot ce au. Femeile găsesc un mic spațiu în apropierea străzii Paris. Pun mână de la mână puținii bani pe care-i mai are fiecare, ca să curețe și să amenajeze un magazin care să arate cât de cât prezentabil. Pun deasupra ușii o firmă în limba franceză, „La Friperie”, ceea ce ar însemna „haine de ocazie”, „boarfe” și aduc aici ultimele lor comori.

Moment dureros: Olgă îi ia ore întregi să aleagă lucrurile de care să se despartă. De fiecare obiect este legată o imagine, un chip, o amintire. Cât de greu este să faci bani cu rochii, bijuterii personale pe care să le vinzi unor necunoscuți. Valoarea lor personală nu are nicio legătură cu cele câteva bancnote pe care le va primi pentru ele. Îi este ciudă pe ea însăși pentru sacrilegiul comis. De exemplu, carafa din argint pe care-a văzut-o de atâtea ori pe masă la bunica ei – și pe care aceasta i-o oferise ei când împlinise optsprezece ani – sau o litografie

a lui Mucha, cumpărată de bunicul ei la Praga. Dintr-o cutie de бага scoate câteva bijuterii aduse în ultimul moment de la Iași, inele de Jean Fouquet, un pandantiv superb creat de Jean Després, o citrină mare montată în argint, brățări, clipsuri, broșe de Dusausoy. Într-unul dintre dulapurile din casă găsește rochii de seară de Worth sau Paquin, ale ei sau ale bunicii, de pe vremea când ieșeau serile la București, o poșetă drăguță cu fermoar de argint, un păhărel de argint aurit cu inițialele ei gravate, amintire de la botezul ei. Habar n-are la ce preț le-ar putea propune spre vânzare, căci nu a fost niciodată preocupată de valoarea materială a unui lucru, de altfel bunica ei îi spusese de multe ori că nu trebuie să vorbească niciodată despre bani, și nici să aprecieze un lucru după prețul lui. Este deci pe punctul de a se deda unui comerț înjositor.

Nicky este deja funcționar la stat, iar Olga începe o activitate în domeniul comerțului. Foarte repede, „La Friperie” începe să aibă succes. Vestea se răspândește în cercurile de străini, industriale și diplomatice, și încep vizitele. Într-o seară, în magazin își face apariția Jenifer, soția unui consilier de la Ambasada Britanică, pe care a întâlnit-o cândva la un dineu.

– Ce-i cu dumneata?

Aerul ei surprins o uimește pe Olga. Chiar nu știe nimic despre evenimentele petrecute de la venirea rușilor? Fără îndoială, le-a urmărit de departe, ca o femeie superficială ce este și care se știe, în plus, la adăpost, grație imunității diplomatice a soțului ei. Se miră foarte că invitația ei la supeu adresată Olgăi a rămas fără răspuns.

– De ce n-ai venit, Olga dragă? Ai fost bolnavă cumva? Ai fost plecată în călătorie? Poate poșta n-a mers?

Văzând că Olga nu spune nimic, adaugă:

– Mi-am făcut griji pentru dumneata!

– Oh, nu, nu este cazul! răspunde Olga cu umor, dar de când ne-am mutat la București, avem o mulțime de treburi de făcut, vă închipuiți!